

Kort inblick i fjällgåsarbetet 2023

Bevarandearbetet för att skydda den akut hotade fjällgåsen är ett arbete som pågått under många år och har minst två gånger lyckats rädda arten från utdöende i Sverige. Första gången vid bevarandearbetets start i början av 1980-talet, andra gången under fjällgåspopulationens bottenår 2012–2014 då endast 30–40 fjällgäss återstod i landet.

Glädjande nog har vi sedan dess sett en sakta men stadigt ökande population av fjällgäss vilket också lett till att bevarandearbetet gått över i en ny fas, i strävan efter en livskraftig fjällgåspopulation i Sverige. Detta har bland annat inneburit försök med att återetablera en häckplats för fjällgäss i Gällivarefjällen. Med hjälp av utsättningar, av i fångenskap uppfödda, fjällgäss var målet att fjällgässen på grund av sin starka ortstrohet skulle återvända och häcka på den utsättningsplats där de lärde sig flyga. Skillnaden med utsättningsplatsen i Gällivarefjällen i jämförelse med den traditionella utsättningsplatsen i Arjeplogsfjällen är att det i Gällivarefjällen är osäkert huruvida det finns äldre artfränder vilka de unga utsättningsgässen kan knyta an till och slå följe med under flytten söderut.

Utsättning i Gällivarefjällen

Alla fjällgäss som sätts ut är märkta med individuella färgringar för att möjliggöra spårbarhet och uppföljning. Första utsättningen i Gällivarefjällen skedde år 2020 och följdes av ytterligare utsättningar 2021 och 2022. Under 2022 sågs fjällgäss i området men det kunde aldrig säkert sägas vara återvändande utsättningsfåglar. Men våren 2023 kunde vi bekräfta de första återvändande utsättningsfåglarna till Gällivarefjällen. 2023 skulle även visa sig vara det år då vi för första gången kunde bekräfta att återvändande fjällgäss i Gällivarefjällen tog sig an de unga utsättningsgässen och ”guidade” dem söderut under höstflytten. Detta konstaterande kunde göras tack vare information från de sändarhalsband vilka monterats på en del av utsättningsfåglarna under åren med utsättningsförsök i Gällivarefjällen (2020–2023).

Den aktuella flocken som kunnat följas under hösten 2023 består av årets utsättningsgäss samt återvändande äldre artfränder och dessa använde rastplatser vilka annars inte besöks frekvent av fjällgäss. Ornitologer vid dessa rastlokaler är sannolikt inte bekanta med fjällgäss och därför är sannolikheten stor att dessa fåglar förblivit oupptäckta utan hjälpen från GPS-sändarna. Fjällgäss är svåra att upptäcka när de uppehåller sig i stora flockar av andra gäss. Det krävs ett tränat öra för att uppfatta locklåten eller en envis observatör för att upptäcka dem.

Erfarenheter från tidigare utsättningar av fjällgäss i Arjeplogsfjällen visar att när gässen lyckas hålla ihop och flytta tillsammans i en större grupp, särskilt om flyttningserfarna artfränder ingår i flocken är sannolikheten stor att de återvänder till utsättningsområdet nästa vår. Detta resultat är därför extra glädjande och inger hopp och motivation till att fortsätta bevarandearbetet.

Bra häckningsresultat i Arjeplogsfjällen

För fjällgässen vilka häckar vid det traditionella häckningsområdet i Arjeplogsfjällen var 2023 återigen ett bra häckningsår. Redan från 16 juni sågs de första fjällgåsfamiljerna med avkomma. Totalt observerades 12 par med 30–31 ungar plus två par vilka misslyckats med sin häckning men i stället tagit sig an 2023 års utsättningsfåglar från Arjeplogsfjällen. Senare under höststräcket återsågs 10 par med totalt 24 ungar, vilket är ett gott resultat men som ändå visar på betydande förluster i häckningsområdet. Vi kan dock inte utesluta att fler familjer upptäcks under vintersäsongen och att siffrorna kan komma att justeras. De senaste tre åren har åtminstone 70 fjällgåsungar noterats efter häckningsperioden, jämfört med 60 under hela perioden 2012–2020.

Fyra utsättningsgäss vid utsättningsarna i Arjeplogsfjällen 2023 försågs med GPS-sändare och tack vare information från dessa, har utsättningsgäss redan återsetts på plats i Nederländerna för övervintring.

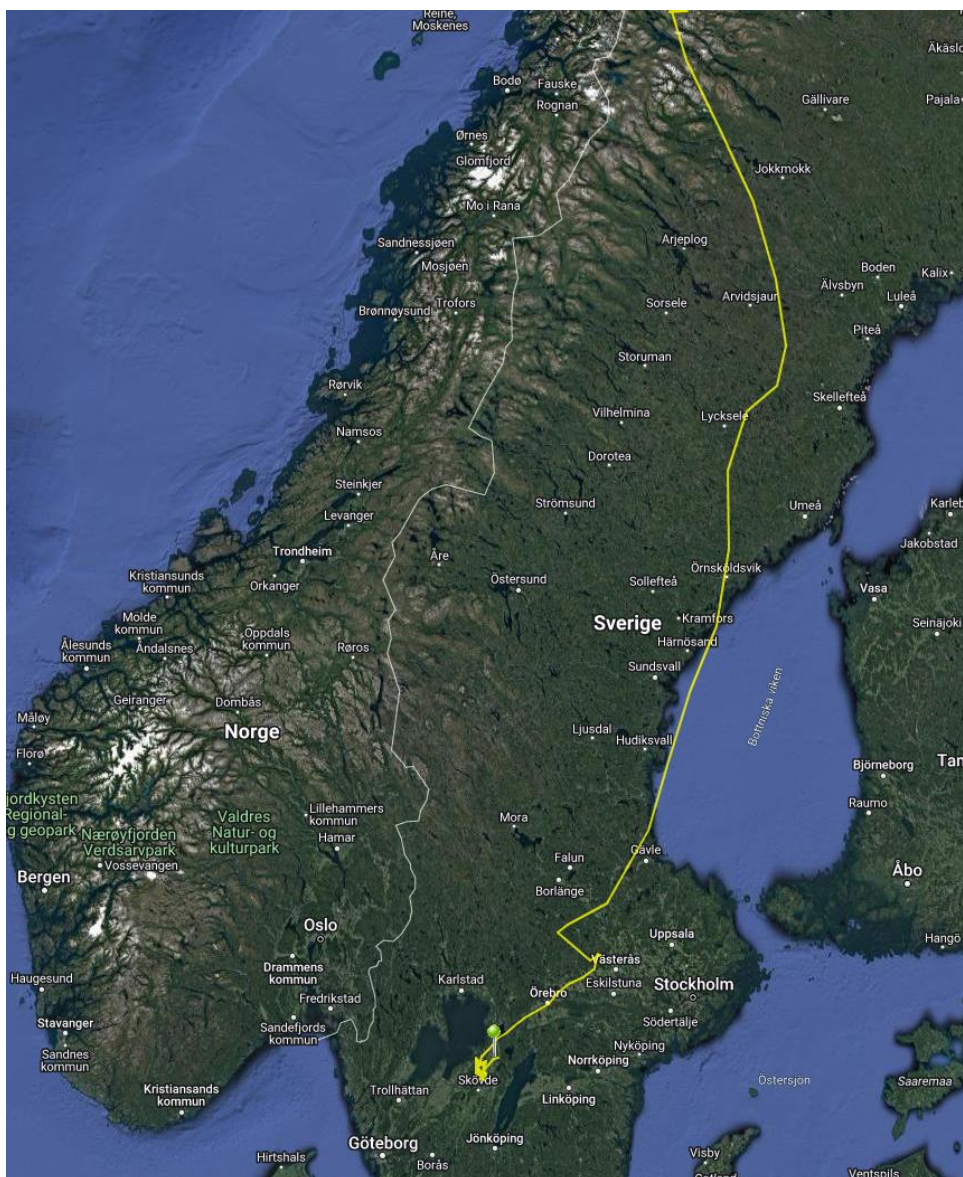
Tack till våra sponsorer och samarbetspartners

Projekt fjällgås är tacksamma till alla som stöttar vårt arbete i stort och smått. År 2023 riktas särskilt tack till LKAB för deras finansiella stöd till NOF vilket bland annat möjliggjorde inköp av fem GPS-halsband till fjällgås. Andra som bidragit ekonomiskt till bevarandearbetet för fjällgås 2023 är Naturvårdsverket, länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten, stiftelsen Alvins fond för fågelskydd, Linköpings fågelklubb och Göran Gustafssons Stiftelse för natur och miljö i Lappland.

Sarah Nordlinder, Projekt Fjällgås

Utsättningsgäss vid den nya utsättningsplatsen i Gällivarefjällen. Notera GPS- halsbandet med solceller på fjällgåsen i mitten.

Kartan visar hur 2023-års GPS-märkta utsättningsgäss från Gällivarefjällen flög söderut under hösten.